

Велика харта на свободите на английското кралство (текст от 1215)

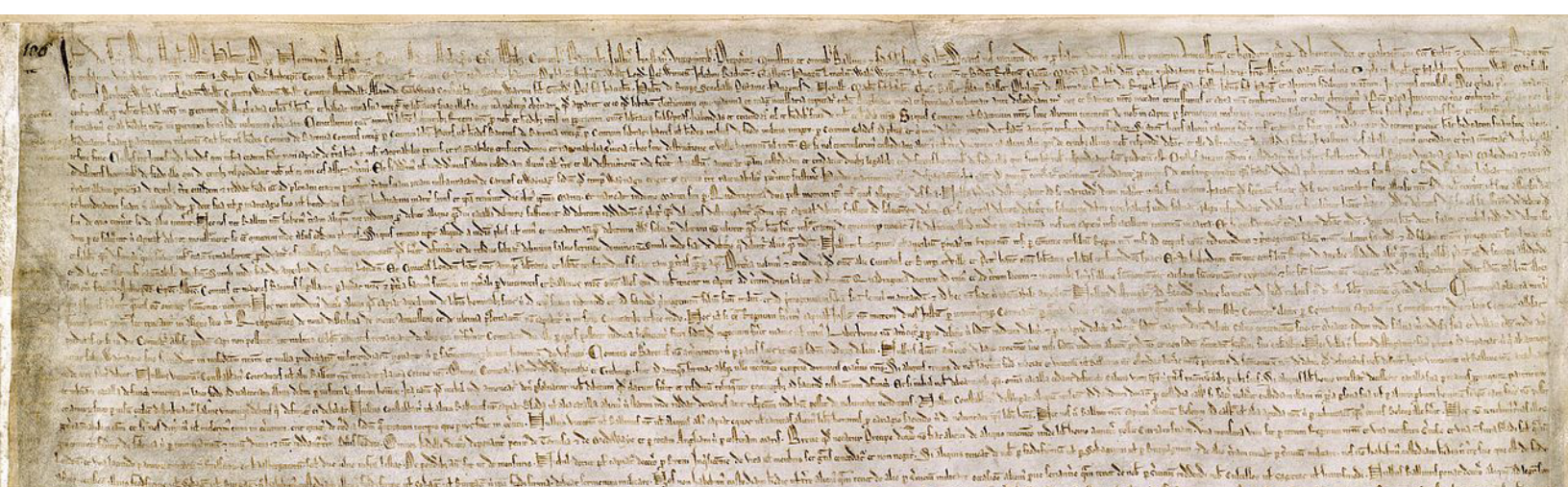
Magna carta libertatum regni Angliae MCCXV

Джон¹, с Божията милост крал на Англия, владетел на Ирландия, херцог² на Нормандия и Аквитания, и граф на Анжу, до своите архиепископи, епископи, абати, графове, барони, съдии, горски надзиратели, виконти³, управители, служители, до всички байлифи и верни люде, поздрав.

Знайте, че по вдъхновение Божие, заради спасението на душата ни и на душите на нашите предшественици и наследници, заради Божията чест, за възвисяването на светата Църква и за благо на нашето кралство, по съвета на нашите преподобни отци: Стивън, архиепископ на Кентърбъри, примас на цяла Англия и кардинал на светата римска Църква, Хенри, архиепископ на Дъблин, на епископи-

те: Уилям Лондонски, Питър Уинчестърски, Джослин Батски и Гластънбърийски, Хю Линкълнски, Уолтър Уорчестърски, Уилям Ковънтрийски, Бенедикт Рочестърски; на магистър Пандулф, иподякон и приближен на светейшия папа⁴; на брат Аймерик, магистър на рицарите на Храма в Англия; на благородните мъже: Уилям Маршъл, граф Пембрук, Уилям, граф Солзбъри, Уилям, граф Уорън, Уилям, граф Аръндел; на Алън от Голуей, конетабъл на Шотландия, Уорън Фицджерълд, Питър Фицхърбърт, Хю Невил, Матю Фицхърбърт, Томас Басет, Алън Басет, Филип от Обини, Робърт от Ропсли, Джон Маршъл, Джон Фицхю и други верни люде.

1. На първо място, отстъпваме пред Бога и с тази своя настояща Харта потвърждаваме от свое име и от името

на наследниците си, че английската Църква винаги ще бъде свободна и ще притежава пълните си права и ненакърнимите си свободи. Желанието ни да ги спазваме проличава от това, че по своя собствена воля, още преди началото на настоящия спор между нас и бароните ни, признахме и утвърдихме свободата на църковните избори със своя Харта⁵, за която поискахме и получихме потвърждение от светейшия папа Инокентий III. Тази свобода ще спазваме и сами, и желаем тя винаги да бъде съблюдавана при добра воля и от нашите наследници. Също така, от свое име и от името на наследниците си завинаги признаваме на всички свободни хора в нашето кралство всички описани по-долу свободи, които те да притежават и да пазят за себе си и за собствените си наследници, като дар от нас и нашите наследници.

2. Ако някой наш граф, барон или друг човек, държащ земя пряко от нас за военна служба, умре, и при смъртта му неговият наследник е пълнолетен и дължи релеф⁶, то наследникът ще получи наследството си при плащането на релефа в стар размер. Тоест, наследникът или наследниците на графа ще платят за цялото графско владение⁷, а наследникът или наследниците на рицар ще платят най-много

сто шилинга за цялото рицарско владение⁸. И всеки, който дължи по-малко, ще плати по-малко, според стария обичай за владенията.

3. Но ако наследникът на такъв човек е непълнолетен и се намира под нечия опека⁹, то при навършването си на пълнолетие, ще получи наследството си без релеф и без глоба.

4. Опекунът за земите на непълнолетен наследник няма да взима от тях нищо освен разумните приходи, обичайните такси и дължимата служба. Ще върши това без да вреди на хората или на собствеността. Ако сме отстъпили опеката за земите на шериф или на някого, който трябва да отговаря за приходите пред нас и той допусне вреда или щета, то ние ще изискаме от него компенсация, а земите ще бъдат поверени на двама законопослушни и почтени хора от същото владение, които ще поемат отговорността за приходите пред нас или пред този, пред когото ги задължим. Ако пък сме отдали или продали някому опеката над земи, а той допусне вреда или щета, то той ще изгуби правото на опека и тя ще бъде поверена на двама законопослушни и почтени хора от това владение, които пак по такъв начин ще отговарят пред нас.

5. Докато опекунът отговаря за

управлението на такива земи, той трябва да поддържа къщите, ловните паркове, рибарниците, вировете, мелниците и всичко, принадлежащо към тези земи, със средства от приходите на самото владение. Когато наследникът навърши пълнолетие, опекунът трябва да му върне цялата земя, с всичко, необходимо за земеделска работа и такива сечива, каквито годишната обработка изисква и каквито приходите от земята могат разумно да изплатят.

6. На наследниците може да бъде уреждан само равнопоставен брак, а преди сключването му най-близките сродници трябва да бъдат уведомявани.

7. При смъртта на съпруга си, вдовицата трябва да получи зестрата и наследствения си дял веднага и без притеснения. Тя не дължи нищо за вдовишкия си дял, нито за зестрата, нито за каквато и наследствена собственост, притежавана съвместно от нея и съпруга ѝ в деня на неговата смърт. Вдовицата може да остане в дома на съпруга си четиридесет дни след смъртта му, като през това време вдовишкият дял трябва да ѝ бъде предоставен.

8. Никоя вдовица не може да бъде принуждавана към повторен брак, докато желае да живее без съпруг. Но тя

трябва да гарантира, че няма да сключи брак без наше съгласие, ако държи земя от нас, нито без съгласието на сюзерена, от когото държи земята, в случай, че я държи от друго.

9. Нито ние, нито нашите байлифи ще отнемеме земя или наем заради изплащането на дълг, докато длъжникът има движима собственост, достатъчна за изплащане на дълга. Поръчителите на длъжника няма да бъдат притеснявани, докато той може да изплаща дълга си. Ако, по липса на средства, длъжникът не може да изплаща дълга си, то поръчителите му ще отговарят за този дълг. Ако желаят, те могат да разполагат със земите и приходите на длъжника, докато се изравни това, което са платили вместо него, освен ако длъжникът не докаже, че е изплатил задълженията си към тях.

10. Ако някой заеме нещо от евреи, много или малко, и умре преди да е изплатил дълга си, то наследникът му няма да дължи лихва по задължението, докато не навърши пълнолетие, без оглед на това от кого държи земите си¹⁰. А ако такъв дълг попадне в наши ръце, ние няма да вземем нищо, освен главницата, уточнена в полица-та.

11. Ако човек умре като длъжник на евреи, жена му ще получи вдо-

вишкия си дял и няма да плаща нищо по дълга от този дял. Ако длъжникът остави непълнолетни деца, техните нужди ще бъдат посрещнати според притежанията на покойния. Едва след изплащането на сумите, дължими към сюзерена, ще бъде посрещан този дълг. Същото се отнася и за дълговете към други, освен към евреи.

12. Никакви военни и извънредни данъци няма да бъдат взимани в нашето кралство по друг начин освен чрез общо съгласие в него, ако това не става заради откуп за нашето тяло, при посвещаването в рицарство на първородния ни син или при първо венчаване на първородната ни дъщеря. А и за тези неща може да се събира само разумен данък. Същото се отнася и за данъци, взимани от град Лондон.

13. А град Лондон ще притежава всичките си стари свободи и свободни обичаи, както на сушата, така и по вода. Също така желаем и утвърждаваме всички други градове, бургове, замъци и пристанища да имат всичките си свободи и обичаи.

14. За да получим общото съгласие на кралството за събирането на средства извън трите случая, споменати по-горе, или за военен данък, ще направим така, че да бъдат призвани с писма с нашия печат архиеписко-

пите, епископите, абатите, графовете и големите барони. Чрез шерифите и байлифите си ще изпращаме общ призив на тези, които държат земя пряко от нас, за да се съберат в определен ден и на определено място, за което ще им даваме поне четиридесетдневен срок за явяване. Във всички такива призивни писма ще обясняваме причината за призоваването. Когато бъдат издадени такива призови, работата, насрочена за деня, ще протича според решението на присъстващите, дори ако не всички призвани са се отзовали.

15. Не позволяваме на никого да изисква данък от свободните си васали¹¹, освен ако не е за откуп на тялото си, за посвещаване на първородния си син в рицарство или за първи брак на първородната си дъщеря. За тези неща може да се събира само разумен данък.

16. Никой не може да бъде принуден да служи заради рицарския си феодал или заради друго свободно владение повече, отколкото дължи за него.

17. Обикновените съдебни дела няма да следват нашия двор¹², а ще се провеждат на едно и също известно място.

18. Делата за повторно нарушаване на владение, за смърт на преди-

шен собственик или за последно местоназначение на клирик ще се гледат само в графствата си и това ще става по следния начин: или ние, или, ако се намираме извън кралството, то нашият върховен съдия ще изпраща по двама съдии за всяко графство четири пъти годишно; и тези съдии ще заседават в съда на графството заедно с четирима рицари, избрани от самото графство, в деня и на мястото, където е уречено да стане заседанието.

19. Ако някои дела не могат да бъдат разгледани в деня на съда за графството, то нека останат толкова рицари и свободни земевладелци от тези, които са присъствали в съда, колкото ще бъдат достатъчно за въздаването на правосъдие, според това дали има много или малко работа за вършене.

20. За дребно провинение свободен човек може да бъде глобен единствено според размера на простъпката. За тежко провинение също да бъде глобен според тежестта на деянието, но не така, че да бъде лишен от препитание. По същия начин, на търговеца ще бъде пощадена търговията, а на селянина¹³ - земеделските му сечива, ако такива хора попаднат в ръцете на нашето милосърдие. И нито една глоба няма да бъде наложена другояче, освен чрез полагане на клетва от поч-

тени хора от околността.

21. Графовете и бароните ще бъдат глобявани само чрез свои равни, а и това ще става единствено според мярката на деянието.

22. Клириците ще бъдат глобявани само от стойността на светските си притежания и то по начина, който се отнася и до гореспоменатите хора, а не според размера на църковния си бенефиций.

23. Нито замък, нито човек ще бъдат принуждавани да строят мостове над реки, освен тези, които от стари времена и по право са длъжни да го вършат.

24. Никой шериф, конетабъл, следовател или друг наш байлиф¹⁴ няма да се заема с делата на нашата корона.

25. Всички графства, стотни, уопънтейки и тритинги¹⁵ с изключение на нашите владетелски имения ще продължат да изплащат същите данъци, без никакво увеличение.

26. Ако умре някой, който държи от нас светски феод и наш шериф или байлиф може да покаже наши писма, съдържащи искането ни за дълг, който мъртвият е трябвало да ни изплати, то нашият шериф или байлиф има право да опише и да постави под запор движима собственост на мъртвеца, колко-

то е стойността на дълга по преценка-та на честни хора. Това обаче ще става по такъв начин, че нищо няма да бъде местено оттам, докато не бъде изплатена сумата, която със сигурност ни е дължима. Остатъкът е за тези, които изпълняват завещанието на мъртвеца. Ако той не ни е дължал нищо, цялата движима собственост ще бъде разпределена по начина, пожелан от починалия, освен разумните дялове за жена му и децата му.

27. Ако свободен човек умре без да остави завещание, движимите му притежания ще бъдат раздадени чрез ръцете на близките му сродници и приятели, със знанието на Църквата. Изключение са само сумите, които покойният е дължал.

28. Никой конетабъл или друг наш служител няма да взима зърно или друга движимост от когото и да е, освен ако веднага не даде пари за нея или пък не получи отсрочка за това по волята на продаващия.

29. Никой конетабъл няма да принуждава рицар да дава пари вместо да изпълнява служба в замък, ако рицарят иска да изпълни службата си лично или чрез подходящ друг човек, ако по разумна причина не може да се яви сам. И ако ние отведем или изпратим такъв рицар на война, срокът

на службата му в замък трябва да бъде намалена с толкова време, колкото той е прекарал във войската заради нас.

30. Никой наш шериф или байлиф, нито някой друг ще взема коне или кола от който и да било свободен, ако това не е по волята на този свободен.

31. Нито ние, нито нашите служители ще взимат дървен материал от друго за замък или за друга наша употреба, освен по волята на този, комуто принадлежи дървеният материал.

32. Ще държим земите на онези, обвинени в тежки престъпления, не повече от година и един ден, а сетне земите ще бъдат връщани на собствениците на владенията.

33. Всички рибарски прегради, преливници и язове по Темза, Медуей и в цяла Англия ще бъдат премахнати, освен на морския бряг.

34. Отсега нататък срещу никого не може да се издава продавателно писмо, наречено „Праесире” заради каквото и да е владение, така че свободен човек да губи правото си на съд.

35. Ще има една мярка за вино из цялото ни кралство, една мярка за пиво и една мярка за зърно – така наречената лондонска кварта; и една ширина за боядисани, червени и суро-

ви платове – два лакътя между краищата. С везните ще бъде същото като с мерките.

36. Нищо няма да се дава или да се взима за писмена заповед, свързана с убийство или осакатяване. Тя ще се издава безплатно и не може да бъде отказана никому.

37. Ако някой държи от нас феодофирма, сокаж или буркаж¹⁶, а от друго държи владение за рицарска служба, това не ни дава основание да получим опека над наследника му или над земята, която той държи като феодал от друго. Няма да получим опека и над тази феодофирма, сокаж или буркаж, освен ако феодофирмата не е дадена заради рицарска служба. Ние няма да получим правото на опека над наследника или над земята на някого, само заради някоя негова дребна сержантерия¹⁷ като снабдител с ножове или стрели, ако той дължи рицарска служба другиму.

38. Никой наш служител няма да може да подложи някого на съдебно преследване само по свое обвинение, без благонадеждни свидетели.

39. Нито един свободен човек няма да бъде връзван, затварян, лишаван от собственост, поставян извън закона, пращан в изгнание или ощетяван по какъвто и да е начин, нито пък

ще пращаме хора срещу него, освен по законната преценка на неговите равни или по обичаите на страната.

40. Никому няма да продадем, никому няма да откажем или да бавим правото и правосъдието.

41. Всички търговци ще могат свободно и безопасно да влизат и излизат от Англия, да пребивават и да преминават през Англия по суша, както и по вода, за да купуват и продават, свободни от всякакви незаконни вземания, подчинени на старите и правилни обичаи, освен по време на война и ако са от страната, която воюва с нас. И ако такива търговци се открият в началото на войната, те ще бъдат задържани без вреда върху телата и стоките си, докато ние или нашият върховен съдия научи как се отнасят в страната, с която сме във война, към търговците от нашата земя по същото време. И ако нашите са здрави там, то и тези ще бъдат здрави при нас.

42. Всеки, който запазва верността си към нас, може да излиза от нашето кралство и да се връща в него спокойно и сигурно по суша и по вода, освен понякога за кратко по време на война, заради общото благо на кралството. Само затворените и поставените извън закона не могат, както е според обичаите на кралството, а и хо-

рата, които са от воюващата срещу нас страна и търговците, както беше казано.

43. Ако някой държи земя като васал в някоя ескета¹⁸, като например от владенията Уолингфорд, Нотингам, Болойн, Ланкастър и други ескети, които са в наши ръце и са баронии; и ако този владелец умре, то неговият наследник няма да плаща друг релеф, нито ще изпълнява за нас друга служба освен тази, която би дължал на барона, ако баронията беше в ръцете на барон; и ние ще я държим по същия начин, по който я е държал и баронът.

44. Хора, живеещи извън горите, няма да са принудени да се явяват пред съдиите за горските области чрез обикновени призивни писма, освен ако не са включени в съда или не са поръчителите на някого или на мнозина, привлечени за дело, засягащо горите.

45. Няма да издигаме за съдии, конетабли, шерифи и байлифи хора, които не познават законите на кралството и нямат намерението да ги спазват стриктно.

46. Всички барони, основали абатства, за което са получили харти от кралете на Англия или притежаващи древни права, ще получат, както подобава, право на опека над тях, ко-

гато абатствата са вакантни.

47. Всички гори, получили статут на такива в наше време, незабавно ще го изгубят. Същото се отнася за речните брегове, превърнати в укрепени места от нас, в наше време.

48. Всички лоши обичаи относно горите и дивеча, както и относно горските пазачи и лесничите, шерифите и служителите им, речните брегове и пазачите им, ще бъдат незабавно разследвани във всяко графство чрез дванадесет заклетни рицари от това графство; и тези обичаи ще бъдат изцяло изкоренени, така че никога да не се подновят, за четиридесет дни след като разследването бъде проведено така, че за него първо да научим или ние, или върховният ни съдия, ако не се намираме в Англия.

49. Веднага ще върнем всички заложенници и харти, предоставени ни от англичани като гаранция за мир и вярна служба.

50. Изцяло ще отстраним от служба роднините на Джерърд де Ейтис, така че те вече да не държат служба в Англия: Енджелард де Син, Андрю Питър и Гийон де Шансел, Гийон де Син, Джефри де Мартин и братята му, и племенника му Джефри, и цялата им свита.

51. И веднага, щом мирът се въз-

станови, ще отстраним от кралството всички чуждестранни рицари, арбалестисти, служители и наемници, които са дошли тук с коне и оръжия за вреда на страната.

52. Ако някой е бил лишен от имуществата от нас или е бил прогонен без законна присъда, издадена от равните нему, от своите земи, крепости, свободи и законни права, веднага ще му върнем всичко. И ако по този въпрос възникне спор, той ще бъде разрешен според преценката на двадесет и петимата барони, вече споменати като гарантите на мира. Ала по отношение на всички онези неща, от които някой може да е бил лишен или ощетен без законна присъда от свои равни по времето на нашия баща крал Хенри¹⁹ или на нашия брат крал Ричард²⁰, и които имуществата сега са в наши ръце или са държани от други и за които имуществата следва да дадем гаранции – ще разполагаме с отсрочка, както е прието за онези, които вземат Кръста. Тази отсрочка няма да важи за случаите, за които вече е повдигнато дело или е започнато разследване по наша заповед, преди да вземем Кръста. А когато се върнем от поклонение или, ако по случайност не заминем на поклонение, незабавно ще въздадем правосъдие в пълна мяра относно тези случаи.

53. Ще ползваме същата отсрочка и по същия начин по отношение на правосъдието, свързано с горите, чийто статут следва да бъде премахнат или запазен и които са получили този статут при нашия баща крал Хенри и нашия брат крал Ричард. Както и в случаите на опека над земи, принадлежащи към чужд феод, а това са настояничества, които досега сме упражнявали, защото някой е държал феод от нас срещу рицарска служба; и също по отношение на абатствата, основани в чужди феоди, когато собственикът на имота може да твърди, че има право да покровителства абатството. И когато се върнем или пък ако бъдем задържани и не отидем на поклонение, веднага ще въздадем правосъдие в пълна мяра на тези, които се жалват по отношение на всички тези неща.

54. Никой няма да бъде задържан или затварян заради жалбата на жена относно смъртта на друг, освен собствения ѝ съпруг.

55. Всички глоби, наложени от нас несправедливо и против обичая на страната, както и всички такси, изискани несправедливо и против закона на кралството, ще бъдат отменени изцяло или по отношение на тях ще се постъпи така, както преценят двадесет и петимата барони, вече споменати

като гарант на мира, или пък както реши мнозинството от тях заедно с вече споменатия Стивън, архиепископ на Кентърбъри, стига той да може да присъства заедно с онези, които би могъл да пожелае да приобщи към тези дела. Но ако той не може да присъства, начинанието все пак ще се извърши и без него. Това ще стане по следния начин: ако един или повече от споменатите двадесет и пет барони има отношение към подобен случай, то този барон ще бъде отстранен само за това конкретно оплакване, на негово място, само за това решение, ще бъде призван друг – избран и заклет от останалите от двадесет и петимата.

56. Ако сме лишили от собственост и сме оцетили уелсци в техните земи, свободи или нещо друго без съд от техни равни, било в Англия, било в Уелс, тези неща незабавно ще бъдат възстановени. Ако по тези въпроси възникне спор, тогава ще бъдат взети мерки в граничните области чрез присъда от техни равни – по английския закон за английска собственост и по уелския закон за уелска собственост, а за собственост в граничната област – по нейните закони. Уелсците ще постъпят по същия начин спрямо нас и нашите поданици.

57. Но относно всички онези

неща, от които някой уелсец е бил лишен при нашия баща крал Хенри и нашия брат крал Ричард, без законна присъда от равните си – за собствеността, намираща се в наши ръце или държана от други и за която трябва да дадем гаранции, ще ползваме отсрочка до обичайния срок за поклонниците, белязани с Кръста. Срокът не засяга тези случаи, в които вече е повдигнато дело или е започнало разледване по наша заповед, преди още да сме взели Кръста. Но когато се върнем от поклонничеството си или ако, поради случая бъдем възпрени от заминаване на поклонение, то тогава без бавене ще покажем правосъдие според обичаите на Уелс и споменатата област.

58. Незабавно ще върнем сина на Луелин²¹ и всички уелски зложници, както и хартите, дадени ни като гаранция за мир.

59. Ще се отнесем към Алигзандър²², краля на скотите така, щото сестрите му да бъдат върнати заедно със зложниците, свободите и пълните му права – на него, както и на всички английски барони. Ще постъпим така, освен ако не се окаже, че нещата стоят другояче според хартите, които имаме от баща му Уилям²³, някогашен крал на скотите. И това ще се извърши чрез присъда на негови равни в нашия

двор.

60. Също така, всички поданици на нашето кралство, клирици, както и миряни, ще се придържат, доколкото ги засяга и ще спазват по отношение на васалите си всички тези споменати обичаи и свободи, които и ние обявихме, че, що се отнася до нас, ще бъдат спазвани в кралството ни.

61. Заради Бога и заради умиротворяването на нашето кралство, и заради още по-пълното излекуване на несъгласията, надигнали се между нас и нашите барони, направихме всички тези гореказани отстъпки, а като желаем да се радваме на тяхната пълна и крепка непоклатимост, ги гарантираме по следния начин: бароните могат да изберат по свое усмотрение двадесет и петима барони от кралството, които трябва с всичките си сили да да съблюдават, поддържат и да насочват всички към спазването на мира и свободите, които даваме и потвърждаваме с тази наша настояща Харта. И тъй, ако ние, нашият върховен съдия, нашите байлифи или който и да е от служителите ни по някакъв начин сгреси или пък наруши някой от членовете за мира и сигурността, то нашата грешка ще бъде доведена до знанието на четирима от споменатите двадесет и пет барони. Тези чети-

рима барони ще дойдат при нас или, ако сме извън кралството, ще дойдат при нашия върховен съдия и ще поискат от нас да поправим грешката без забавяне. Ако не поправим тази грешка или, ако се намираме извън кралството, ако нашият съдия не не я поправи в четиридесетдневен срок от времето, когато е била показана на нас или на нашия съдия, в случай, че сме извън кралството – тогава споменатите четирима барони ще известят положението на останалите от двадесет и петимата и тези двадесет и петима барони, заедно с цялата страна, ще започнат да ни притесняват и притискат по всеки възможен за тях начин, а именно като превземат крепостите, земите и имуществата ни, както и по всеки друг начин по силите им, докато грешката бъде изправена по тяхна преценка, като щадят само особата, кралицата и децата ни. А когато злото бъде поправено, те пак ще бъдат в съгласие с нас, както и преди. И всеки в страната, който пожелае това, ще се закълне, че, спазвайки всички тези мерки, ще се подчинява на тези двадесет и петима барони и че заедно с тях ще ни притеснява до предела на силите си. И на всеки, който пожелае да го стори, ние публично и свободно даваме позволение да се закълне, и никога

няма да пречим на никого да положи тази клетва. Нещо повече, ние ще заповядаме да се закълнат пред двадесет и петимата споменати барона дори тези, които не желаят да го направят по своя воля. Ако пък някой от двадесет и петимата барони умре, напусне страната или някак другояче бъде възпрепятстван в изпълнението на така изложените неща, то останалите от тези двадесет и петима барони трябва да изберат на негово място друг по своя преценка, а той да се закълне като тях. Също, по отношение на всички неща, поверени на тези двадесет и пет барона, ако двадесет и петимата се съберат и между тях възникнат несъгласия по някой въпрос или ако някои от тях, макар и призовани, не са поискали или не са можели да се отзоват – тогава мнозинството от присъстващите ще определи какво решение или заповед да бъде сметната за обвързваща и действаща, все едно са се съгласили всичките двадесет и петима. А двадесет и петимата ще се закълнат, че вярно ще спазват всичко споменато и ще следят за изпълнението му до края на възможностите си. Ние пък няма да получим от никого нищо, което било чрез самите нас или чрез друг да отмени или намали която и да е от тези отстъпки и свободи. Ако такова нещо

все пак бъде постигнато, то ще е празно и нищожно и ние няма да можем да се възползваме от него нито лично, нито чрез други.

62. И напълно сме забравили и простили на всички всяка зла умисъл, гняв и недоволство, надигнали се между нас и нашите поданици, клирици и миряни, от времето на несъгласието. Също, изцяло забравяме и прощаваме всяка зла умисъл, гняв и недоволство, надигнали се между нас и поданиците ни, клир и миряни, както и доколкото зависи от нас, опрощаваме всички простъпки, допуснати при това несъгласие между Великден от шестнадесетата година на нашето царуване до възстановяването на мира. В свидетелство на което, най-сетне, заповядахме да бъдат приготвени нарочни писма за високопреосвещения Стивън, архиепископ на Кентърбъри, преосвещения Хенри, епископ на Дъблин, преждespoменатите епископи и магистър Пандулф, относно твърдостта на изложените отстъпки.

63. Защото желаем и твърдо обявяваме, че английската Църква ще бъде свободна и че поданиците на нашето кралство ще притежават и ще се ползват от споменатите по-горе свободи, права и отстъпки, по добър начин, в мир, свободно и спокойно, цялостно

и без недостатък, за самите себе си и за наследниците си от нас и от нашите наследници, във всички неща и на всички места, завинаги, както беше казано. Освен това бяха положени клетви от наша страна, както и от страна на бароните, че всички тези вече изложени неща ще бъдат спазвани с добра воля и без зли намерения. Свидетели бяха вече споменатите и още мнозина други. Дадена чрез нашата ръка, на моравата, наречена Рънимийд между Уиндзор и Стейнс, на петнадесетия ден на юни, в седемнадесетата година от нашето царуване.

*Превод от латински и бележки:
Манол Глишев, 15 юни 2015
Редактор: Красимир Иванчев*

Великата харта на свободите е преведана на български език два пъти досега: веднъж от руски в: А. Трачевский, Учебникъ по всеобща история, II. Средна история, Пловдив, 1895, с. 251-258. И втори път, вероятно от английски, от Атанас Лолов под редакцията на Петко Михайлов ([линк](#)).

(Endnotes)

1 Имената са предадени в придобилата гражданственост англицизирана форма, макар че исторически

по-коректно би било например името на краля да бъде „Жеан“, а не „Джон“. Всички бележки са на преводача.

2 Или: „дук“. След битката при Бувин в 1214 крал Джон губи Нормандия и Анжу (заради което е наречен „Безземни“), но тук използва пълната си титулатура.

3 Или: „шерифи“.

4 Инокентий III (1198-1216).

5 Още в 1214.

6 Такса наследство или такса за встъпване в поземлено владение.

7 Или: „барония“.

8 Или: „феод“.

9 Тук и по-нататък: „опека“ и „опекун“. Или: „настойничество“ и „настойник“, но винаги става дума за управление на владения от името на законен, но неспособен собственик.

10 Или: „без оглед на това чий васал е“.

11 Или: „от свободните си хора.“

12 Или: „нашата курия“.

13 Или: „на вилана“.

14 Тук „байлиф“ е употребено като общо название на кралските служители, макар че например в пар. 14 има специфична употреба. „Байлиф“, във френска употреба „байи“, в италианска „байло“ е название на редица чиновници с различни функции в средновековна Западна Европа. В Англия

най-често са служители на съда.

15 Графствата (comitatus) са големи административни единици, приблизително съответстващи на историческото землище на дадено англосаксонско племе, управлявани от шериф. Стотните (hundredi) са по-малки данъчноадминистративни единици. Уопънтейките (wapentakes) са единица, съответстваща на стотнята в т. нар. Danelagh или Област на датския закон, населена с потомци на англо-скандинавци и ползваща се с особено обичайно право. Тритингите (trethingi) са малки подразделения на уопънтейките, съответстващи приблизително на енории.

16 Феодофирма – владение за ри-

царска служба; сокаж – владение за данък в пари; буркаж – владение в град.

17 Сержантерия – служба като сержант, паж, оръженосец, дребен офицер.

18 Ескета – владение, останало в ръцете на непълнолетен наследник след смъртта на собственика си.

19 Хенри II (1154-1189).

20 Ричард I Лъвското сърце (1189-1199).

21 Луелин Велики, принц на Гуинед в Северен Уелс (1188-1240)

22 Алигзандър II или Аласдър II мак Уилям (1214-1249)

23 Уилям I Лъва (1165-1214)

сп. “Българска Наука”
www.nauka.bg

НАУЧИ ПОВЕЧЕ!